

Тема 4. Аналітичні радіожанри

План

- 1. Ознаки аналітичних радіожанрів.**
- 2. Радіокореспонденція.**
- 3. Радіокоментар**
- 4. Радіобесіда.**
- 5. Радіоогляд.**

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Обрати один із жанрів аналітичної радіожурналістики та підготувати про нього детальну розповідь (визначення, класифікація, особливості), проілюструвати прикладами.

Аналіз (гр. розкладання, розчленування) – процес мисленнєвого (можливо, і реального) розчленування предмета, явища зокрема й відношення між предметами на частини, з метою ліпшого, детальнішого їх розгляду.

В основі аналітичних радіожанрів – оцінювання фактів, подій, явищ.

Основні ознаки аналітичних радіожанрів:

- пояснення причин і наслідків події чи явища (чому так сталося, що треба чекати і чого бажано уникнути у тому чи іншому процесі тощо);
- радіожурналіст має глибоко й компетентно проникнути в суть події, явища, критично осмислити зміст, спрогнозувати наслідки;
- аналітичні радіожанри за хронометражем триваліші в ефірі, ніж інформаційні;
- вживання публіцистичного стилю, що дозволяє інтерпретувати актуальні повідомлення на суспільно-політичну, соціально-економічну, науково-культурну, спортивну тематику тощо.
- поєднання об'єктивності, правдивості з авторськими оцінками (за допомогою інтонації, прямого звернення до думок і почуттів слухачів).

2. Радіокореспонденція.

Радіокореспонденція – аналітичний радіожанр, який за допомогою достовірних, об'єднаних спільністю теми фактів, публіцистичних засобів відображає певну сторону сучасної дійсності, обмежену місцем і часом.

Жанрові ознаки:

- хронометраж радіокомпозиції – 2 – 4 хвилини;
- поєднання розповіді й аналізу та оцінки фактів;
- за формою викладу матеріалу і часом звучання в ефірі

радіокореспонденція близька до радіовиступу, але радіокореспонденцію, зазвичай, оприлюднює радіожурналіст, і це посилює емоційний вплив на аудиторію: слухачам розповідає безпосередній очевидець чи учасник, і це збільшує їхню довіру до радіоматеріалу.

Вимоги до радіокореспонденції:

1) Із великої кількості відомих журналісту фактів потрібно відібрати, осмислити, узагальнити такі, які би у взаємозв'язку правдиво, всебічно розкривали "шматок життя", викликати зацікавленість, спонукати слухачів до вироблення активної громадянської позиції;

2) природність спілкування, розмовний стиль викладу матеріалу (ніби журналіст розмовляє із добрим знайомим);

3) стислість, компактність викладу, що забезпечує інформаційну насиченість. Розповідь повинна бути гранично зрозумілою і доступною.

Різновиди радіокореспонденції:

1. *Інформаційна радіокореспонденція* – це повідомлення про тематично згруповані факти без ґрунтовної їх оцінки. Її основна мета – привернути увагу радіослухачів до суспільно важливих подій, явищ, наштовхнути їх на роздуми. У такій радіокореспонденції переважає констатація події, явища, процесу, розповідь містить пояснення позитивних або негативних фактів. Характерною особливістю є інформаційна новизна, наведення свіжих прикладів, зіставлення фактів, використання лаконічних екскурсів у минуле;

2. *Аналітична радіокореспонденція*. Головна особливість – аналіз фактів, подій, явищ. В аналітичних радіокореспонденціях порушують актуальні, важливі питання трансформації суспільства в усіх сферах життєдіяльності,

розкривають їх внутрішню суть. Встановивши причинно-наслідкові зв'язки між фактами й явищами, осмисливши і проаналізувавши можливість впливу конкретного чинника на конкретну ситуацію, радіожурналіст нерідко висуває на розгляд громадськості насущну проблему, яка потребує розв'язання, тобто спрямовує радіослухачів до активної діяльності.

3. Радіокоментар. *Радіокоментар* – це думка компетентної людини (журналіста або спеціаліста) про явище, подію, факт.

Коментатор (від лат. *Commentator*) – винахідник, вигадник-особа, що пояснює соціально-політичні та інші події й явища, закони, тексти з деякими оцінками їх; укладач, автор коментаря.

Радіокоментар – це роздум, тлумачення, аргументоване осмислення факту, події, явища з метою впливу на свідомість слухачів, створення громадської думки.

Завдання радіокоментатора – за допомогою вмілого, об'єктивного добору і зіставлення фактів створити у слухачів певну думку про стан справ, правильно зорієнтувати їх в оцінці подій.

Особливості жанру:

- завжди має подієвий привід (не обов'язково прив'язаний до останніх подій);
- радіокоментатору не обов'язково бути на місці події – бути її учасником або очевидцем, але він повинен знати все детально про цю чи аналогічну подію;
- характеризується оперативністю, злободенністю, аргументованістю.

Вимоги до радіокоментаря:

- кожне твердження коментатора повинно бути обґрунтованим, тактовно, без нав'язливості висловленим;
- радіокоментатор повинен володіти даром слова, журналістським і літературним чуттям, приємним тембром голосу, говорити повільно і розбірливо, розповідати образно, захоплено, переконливо.

Різновиди радіокоментаря:

1. За тематичним спрямуванням:

- *зовнішньополітичні* (якщо відбулася важлива політична подія, зміст якої не може бути зрозумілим із інформаційного радіоповідомлення);

- *внутрішньополітичні* (коментування важливих фактів, подій, суспільно-політичних документів, які є актуальними і викликають громадський інтерес).

2. За способом використання радіокоментарів у програмі мовлення:

- *розширений радіокоментар* як самостійна передача або закінчена структурна частина програми;

- *короткий радіокоментар*, що є складовою частиною (елементом) тієї чи іншої складної передачі (випуск новин, спортивний щоденник, радіоогляд, у якому підсумовують найважливіші події дня, тижня, місяця).

3. За метою, характером матеріалу:

- *оперативні*

- *конкретно-подієві* (у таких радіокоментарях відбувається розтлумачення, оцінка найактуальніших подій дня);

- *проблемні* (призначений, щоб розглянути важливу соціально-політичну проблему, яка зачіпає інтереси великої кількості людей, дослідити, розтлумачити широку панораму суспільних подій, діяльності партій, уряду, визначних осіб. В основі-події не нинішні, а типові факти, події, явища, що відображають певні тенденції тощо. Час звучання від 5 до 10 хв.

Модифікації радіокоментаря:

1. *коментар-довідка* (притаманний оцінно-констатуючий характер);

2. *коментар-репліка* (завжди присвячена найважливішим, найгострішим життєвим питанням, досить експресивна, насичена гумором, іронією, сарказмом, нерідко в'їдлива. Звучить в ефірі 1,5 – хв.).

4. Радіобесіда. *Радіобесіда* – це жанр, в якому розглядаються, роз'яснюються гуманістичні засади української національної ідеї, актуальні проблеми у політичній, соціальній, економічній, науковій, освітній, культурній та інших сферах життєдіяльності суспільства і держави.

Радіобесіда є важливою формою пропаганди, популяризації історичних, духовних, культурних, мистецьких, наукових, економічних та інших цінностей українців. Це спокійна, довірлива розмова зі слухачами.

Головне у радіобесіді – широке теоретичне і практичне узагальнення на основі популярного, чітко визначеного роздумування, розмишлення, співвідношення певних фактів, явищ, поглядів про ту чи іншу проблему, насамперед, цим радіобесіда відрізняється від радіокоментаря.

Особливості жанру:

1. Використовується тільки один виражальний засіб радіо – слово (усна мова);
2. Співбесідники фізично не присутні в одному місці, а відділені один від одного простором;
3. Автор залучає слухачів до участі в аналізі свого матеріалу;
4. Радіобесіда звучить в один і той же відведений час, день, протягом 15 – 20, а то й 25 хв. Вона не може бути складовою частиною іншої радіопередачі.

Різновиди радіобесіди:

- громадсько-політичні,
- соціально-економічні,
- історико-культурологічні,
- науково-освітні,
- міжнародного життя.

Типи радіобесід:

- монологічна (риси, як у радіокоментаря);
- діалогічна (дружня розмови зацікавлених людей).

Вимоги до радіобесіди:

- зрозумілість (тема повинна бути чітко визначена, конкретна, коли автор викладає свої думки від простого до складного, від відомого до невідомого);
- послідовний логічний розвиток однієї головної ідеї;
- створення ефекту присутності (безпосереднє звертання до слухача, подібне зверненню до співбесідника);
- всебічне розкриття теми (потрібно запрошувати до мікрофона авторитетних, компетентних людей, які здатні вільно висловлювати свої думки,

займають патріотично-громадянську позицію, щиро вболівають за долю Української держави).

5. Радіоогляд. *Радіоогляд* – це жанр, в якому розглядають, аналізують, оцінюють найхарактерніші, найтиповіші факти, події, явища реальної дійсності, які об'єднують однією темою, часом (тиждень, місяць, рік, п'ятиліття) або географічним місцем (територією) з метою дати радіослухачам об'єктивну і цілісну картину, панораму тієї чи іншої сфери життєдіяльності людей.

Особливості жанру радіоогляд:

- Радіооглядач, на основі аналізу фактів, подій, явищ, створює радіослухачам можливість ширше, панорамніше побачити, відчутти, збагнути сучасні тенденції розвитку політичного, економічного, соціального, культурного, мистецького, спортивного та інших сфер життя в Україні і за кордоном;

- Кожний факт у радіоогляді розглядають не окремо, а лише в системі взаємозв'язків;

- Можуть бути використані компоненти різних жанрів: радіоповідомлення, радіоінтерв'ю, радіорепортажу, радіонарису, а також документальні записи художніх творів (все об'єднує коментар журналіста);

- В радіооглядах побутують публіцистичні, ліричні відступи, портретні характеристики, зарисовки, пейзажні описи, акустичні засоби.

Вимоги до радіоогляду:

- радіоогляд повинен бути емоційно багатим, інформаційно насиченим, ідейно цілеспрямованим;

- важливим є не коментування окремих фактів і подій, а виявлення тенденцій і закономірностей їх розвитку і створення на цій основі об'єктивної картини реальної дійсності у тій чи іншій сфері життєдіяльності протягом певного періоду;

- обираючи тему, автор насамперед повинен оцінити її суспільно-політичне значення на цьому часовому етапі та аналізувати явища, події, факти у контексті українських національних інтересів.

Різновиди радіоогляду:

- **загальні** (розглядається сукупність проблем у певному регіоні за певний проміжок часу);

- **тематичні** (належать радіоогляди на політичні, економічні, наукові, освітні, соціальні, культурні, мистецькі, спортивні та інші теми).

Методика підготовки радіоогляду:

- визначити цікаву і важливу тему ;
- збір фактичного матеріалу, створення власного архіву (текстового й аудіоархіву);

- пошук оптимальних композиційних прийомів радіоогляду, виявлення і вибудування у радіотексті логічних зв'язків, що з'єднують факти історії із сучасністю, колективні прагнення із самовираженням тієї чи іншої особистості, часткові події із характерними загальними тенденціями.